

SADNI VRT

Trajno hladno in deževno vreme junija in julija meseca je močno prizadelo sadno drevje. Zlasti češnje so zelo trpele zaradi dežja in so močno razpokale ter segnile. Pojavili so se razni sadni škodljivci in boleznj v večji meri kakor običajno. Posebno razne uši (listne uši, krvava uš, kaparji), razne gosenice, predvsem pa škrlup ali fuzikladij ter razne rje, ki so napravile veliko škodo na zarodu kakor tudi na listju. Zarod je zaradi tega močno odpadel, tudi zaradi pomanjkljivega zatiranja ali škropljenja.

Manj so trpele bruške. Posebno moštнице kažejo, da bodo dobro obrodile. Pričakuje se tudi dobra letina orehov, kakor že dolgo ne.

Veliko je povpraševanje po svežem sadju, ki ga zelo primanjkuje na trgu. Borovnice so precej odtehtale, ker jim je bila cena primerna, tako da so nabiralci prišli na svoj račun. Prilike se bodo mogoče izboljšale zopet proti jeseni, ako se bo dalo uvoziti sveže sadje iz podeželia ali pa od drugod.

P O L J E

Sedaj je glavni čas mlačve. Letos bo zelo primanjkovalo bencina in je le malo upanja, da ga bo mogoče dobiti v omembe vredni količini, in še ta bo le za kraje, kjer ni elektrike, oz. mlatilnic na električni pogon. Kmetovalci si bodo pač morali medsebojno pomagati. Kjer so mlatilnice na električni pogon, morajo biti na razpolago tudi onim, ki so do sedaj mlatili na bencinski motor.

Konec meseca sejemo rdečo deteljo ali inkarnatko, če je nismo vsejali že med ajdo. Rdeča detelja daje prav dragoceno krmo zgodaj spomladi in nam res veliko zaleže v času, ko navadno tečne krme najbolj manjka. Rdeči detelji najbolj ugaja peščenoilovnata zemlja. Pri nas jo vse premalo sejejo.

V drugi polovici avgusta sejemo ogrščico in repico. Kmetovalcem celo priporočamo, da prihranijo za repico nekaj zemlje, in sicer toliko, kolikor odgovarja predpisom uredbe o obvezni setvi oljnih rastlin, oz. vsaj tako površino, kolikor je bil letos posamezen posestnik dolžan posejati sončnice.

Tej rastlini ugaja dobra, srednje težka ali tudi težka zemlja, ki ni mokra in ki ji ne manjka apna. Čim lažja je zemlja, tem globlja mora biti, da repica ne trpi zaradi suše. Peščena ali prodnata zemlja, posebno če je plitva, ni zanjo. Na

barski zemlji lahko sejemo repico le, če je osušena.

Ker zahteva repica dobro pripravljeno godno zemljo, jo sejemo za takimi sadeži, ki zgodaj zapuste njivo, da lahko do setve zemljo temeljito pripravimo. Najbolje obrodi repica po ozimni graščici, črni detelji, lucerni ali inkarnatki. Ker moramo sejati ogrščico dosti zgodaj, je treba zadnjo sicer slabo košnjo detelje oz. lucerne žrtvovati. Po dobro oskrbovani repici je zemlja rahla in čista in zato po njej žita posebno ozimna pšenica, prav dobro uspevajo. Za repico je treba zemljo tako obdelati, da je kolikor mogoče godna. Ako se to ne posreči, ne moremo pričakovati dobrega pridelka. Po detelji ali lucerni orjemo, če le mogoče dvakrat.

Repica ima globoke, a slabo razrasle korenine in zahteva zato velike množine lahko topljivih hranilnih snovi. Če je ne sejemo po kaki močno gnojeni rastlini, ji moramo pognojiti s hlevskim gnojem. Razen tega dodajmo po možnosti okrog 150 kg kalijeve soli in 300 do 500 kg kostne moke na 1 ha. Vse to potrosimo pred setvijo.

Ozimno repico sejemo konec avgusta in v prvi polovici septembra. Najbolje je, če jo sejemo v vrste, ker jo laže okopavamo. V dobri zemlji napravimo približ-

no 40 cm, v bolj lahki, suhi zemlji pa po 30 cm široke vrste. Setev na široko je slabša in da manjše pridelke. Ako sejemo v vrste, porabimo na 1 ha 8—10 kg, ako sejemo na široko, pa 10—12 kg semena na 1 ha. Seme mora priti le plitvo v zemljo: v dobro pripravljeno, primerno vlažni zemlji približno 1½ cm, v bolj suhi zemlji okoli 3 cm globoko.

Poudarjamo še enkrat, da naj prihranijo kmetovalci za jesensko setev repice približno enake površine, kakor so bile predpisane spomladi za setev sončnic,

ali pa vsaj eno polovico te površine. Kje in kdaj se bo dobilo seme, kakor tudi vsa točnejša navodila s potrebno preglednico o množini posetve bodo pravočasno objavljena v časopisih.

Zadnji čas je za setev strniščne repe. Repa je pri nas nepogrešljiva rastlina za prehrano ljudi in živali. Marsikod je repa pozimi edino sveže krmilo za govejo živino. Redilnih snovi res nima veliko, bolj važno je, ker napolni želodec, lajša prebavo in vzbuja tek. Tudi za prašiče veliko zaleže. Zato je treba izrabiti vse zadnje ostanke strnišča za pridelek repe.

ŽIVINOREJA

Početkom avgusta imamo pri nas ponavadi s krmljenjem živine težave, ki se pojavljajo že od srede julija naprej. Seno je pokošeno, otava je še premlada ter še ni primerna za krmo, lucerne nimajo vsi dovolj, da bi jo lahko preko vsega poletja krmili, koruze za zeleno krmo, ki bi ravno v tem času lahko bila glavna krma, prav malo pridelujemo, zlasti na Dolenjskem. Marsikdo je prisiljen pokladati sedaj živini suho krmo, to je novo seno. Zato ni prav nič čuda, da živina v tem času najslabše napreduje in da tudi mlečnost krav močno pade.

Da ne pridemo v take težave, moramo že v naprej gledati, da bomo imeli vedno dovolj zelene krme tudi v tej dobi.

Da živina preveč ne trpi od vročine in od mrčesa, poškopimo večkrat čez dan hlevne hodnike z vodo in zasenčimo okna. Živino spuščajmo šele proti večeru

na prosto, po možnosti na pašo in hlev tedaj dobro prezračimo, da se ohladi.

Prašiče krmimo večinoma z zelenjem, zlasti z mlado deteljo. Ne pokladajmo pa samo pesnega listja, zlasti ne sparjenega, ker ta povzroča drisko pa tudi pogin lahko povzroči. Prašiče dajmo ponovno cepiti proti rdečici, da ne bo prepozno.

Sedaj je čas, da mlade petelinčke damo kopuniti, ako jih še nismo dali. Pri kokoših so se sedaj pri nas razširile razne bolezni kot kuga, kolera in druge nove bolezni. Zato se vam priporoča, da takoj, čim vam oboli ali pogine kaka kokoš, daste to preiskati veterinarskemu bakteriološkemu zavodu, ki ima svoje prostore na klavnici v Ljubljani. Ta opreznost je potrebna v našem lastnem interesu, da se bolezen preveč ne razširi in da obvarujemo vsaj druge zdrave rejce, ki bolezni še nimajo.

PRI ČEBELICAH

Bera na otavi je ponehala. Čebele obletavajo sedaj s pridom sončnice. Glavna paša pa se začne v zadnji tretjini meseca na ajdi, kjer so jo sejali. Čebelar, ki je upošteval naše nasvete v juliju in združil vse slabiče, brezmatične in tratovce ter izmenjal stare matice, ima pred ajdo same močne in krepke družine, ki bodo ob ugodnem vremenu kar najbolj izkoristile ajdovo pašo. S tem je pripravil tudi pogoje za dobro zazimljenje in položil temelje za uspešno čebelarjenje v prihodnjem letu. V tem pogledu greše zlasti čebelarji-začetniki, ki gledajo samo na število družin, ne pa na njihovo moč in kakovost. Ti naj si zapomnijo, da jim da en sam krepak plemenjak več kakor deset slabičev, katerih večino pobere zima, če jih niso uničile roparice.

Krepak panj ima dovolj pridnih čebel. Vse, kar le more, izleti na opojno dehteče ajdove njive in nabira sladki nektar. Matica pridno zalega. Mladice, ki se izležejo v tej dobi, izborno prezimijo, medtem ko stare čebele odmro že jeseni.

Pri pregledu in združevanju pazi, da odstraniš iz plodišča sate z mladim, prosojnim satjem in vse nedodelane sate z eno-in dvoletnim satovjem, ki so napolnjeni z obnožino. To je kruhek, ki je za spomladni razvoj čebelne zalege nepreprogljive vrednosti.

Kranjiče združujemo tako, da jih naveznemo, kakor je učil že Jamša. Lahko jim pa tudi odstranimo dno in čebele ometemo ali prepodimo v dolčeni panj. Pri tem pa moramo paziti, da ujamemo matico.

Kjer ni ajdove paše, naj čebelarji svoje čebele zasilno (spekulativno) krmlijo, da prisilijo s tem matico k pridnemu zaleganju.

Ko zamenjavamo sate z mladim sатовcem, uredimo tudi zimsko gnezdo. Kjer koli ga najdemo ob strani panja, ga predstavimo v sredo plodišča. Trotočina naj ostane ob robu gnezda. Okrog prezimovališča naj bodo sati, napolnjeni z medom.

V avgustu prepeljavajo mnogi čebelarji svoje čebele v ajdovo pašo. Če so upoštevali naše nasvete, imajo same krepke in živahne panje, ki bodo izdatno izkoristili pašo. Ako paša preneha, začno čebele stikati okrog dehtečih žrel in siliti v panje. Ko to opaziš, zoži žrela, da

se čebele laže ubranijo sitnih roparjev. Kadar se ropanje začne, ga je težko ustaviti. V času cvetenja ajde ne odpiraj panjev in ne toči medul s takim postopanjem povzročiš ropanje in ga pospešuješ. Pomni, da je kriv ropanja pri svojih čebelah čebelar sam.

Kakor hitro je ajdova paša prenehala, odpelji čebele. S tem si boš prihranil mnogo nepotrebnega razburjenja.

Ajdov med je voden in redek. Zato ga ne toči prezgodaj! Počakaj, da dozori in da se čebele umirijo, kar se zgodi običajno proti koncu meseca septembra. Redek ajdov med se rad skisa zlasti, če ga hraniš v slabo zaprtih posodah in na vlažnem prostoru.

NAŠ GOZD

Kako obvarujem gozd škode?

Gozd je sestavljen iz velikega števila najrazličnejših gozdnih rastlin, izmed katerih so najbolj značilne one, ki nam dajejo les. Take gozdne sestave je ustvarila narava sama po sebi. In dala jim je vse pogoje, da lahko žive, da se lahko zdravo razvijajo in rastejo, da se množijo, pomlajujejo, obnavljajo. V takem naravnem, še ne pokvarjenem gozdu vlada čudovito ravnovesje, ki se samo vzdržuje in ki lahko traja v nedogledne čase. Če se v tem gozdu pojavi kak škodljivec ali kaka bolezen, se sproži v njem samem protitukrepi, ki škodo zatro ali omeje na nepomemben obseg. Le izredni naravni pojavi, kakor izprememba podnebnih razmer, veliki požari in podobno, morejo postati nevarni takim naravnim rastočim gozdom. Sicer pa jih ogroža le človek.

Dostikrat trebl in krči človek gozde namenoma, da bi pridobil več zemlje za polja ali pašo ali stavbe. Še večkrat pa uničuje gozde nenameravano, ker posega v naraven razvoj gozda tako nerodno in nevesče, da morajo nastati škode, in da je mnogokrat sam obstoj gozda ogrožen. Tako se je zgodilo n. pr., da so na kraških tleh nastale kamenitne goljave zaradi neprevidnega sekanja. Tako so se na globokih tleh razširila neprodorna grmišča (makije). Tako so tudi v naših krajih zagrešili sedanjí in prejšnji posestniki mnogo napak, zaradi katerih so premnogi gozdovi izgubili odporno silo proti številnim poškodbam, ki jim groze.

Nesreče in škode, ki lahko zadenejo naše gozdove bodisi po ujmah, bodisi po rastlinskih in po živalskih škodljivcih, bodisi po človeku, so zelo številne in raznovrstne. Kako bi se obvarovali pred njimi?

Predvsem se moramo zavedati: kakor so nastale škode večinoma zaradi tega, ker je bilo naravno ravnovesje v gozdu razdrto, tako moramo tudi naše obrambne ukrepe usmeriti na cilj, da bomo naše gozde zopet približali naravnemu stanju in jim zopet pripomogli k zdravemu ravnotežju.

Na primer: Z odpadajočim listjem, listčevjem in vejevjem si naraven gozd svoja tla gnoji več kakor dovolj za zdravo uspevanje in odporno rast. Če pa v tem gozdu začnemo premočno grabiti listje in stello, začne primanjkovati hrane drevesnim rastlinam. Zato oslabe, zastanejo v rasti, hiraajo in na njih se razvijejo razne bolezni in zajedalci. Če hočemo imeti donosen in zdrav gozd, mu moramo pustiti dovolj naravnega gnojila; stelarjenje pa moramo vršiti zmerno in oprezno.

Drug primer: V gozdu je rastle nekoč drevje različnih vrst, listnato in iglasto. Človek je izsekal vse listovce in druge iglavce, tako da je ostala naposled samo čista smreka. Računal je na večji dobiček, računal pa ni z naravnimi sovražniki smreke, ki so se kaj hitro pojavili. Medtem ko se prej v mešanem gozdu mrčes (kakor lubadar, rilčkar, drevesna osa) ni mogel razmnožiti v velikih množinah, ker ima lastnost, da napada le eno vrsto drevja, drugih vrst pa se ne poloti, se sedaj v čistih samo smrekovih obsadih seli in plodi neovirano od drevesa do drevesa in v kratkem času okuži ves gozd. Ako bi bila prej še tako močno oškodovana ena vrsta drevja v mešanem gozdu, bi ostalo v gozdu še zdravo in trdno drevje drugih nedotaknjenih vrst, ki bi pomagalo tudi napadanemu drevju, da si opomore. V nemešanem (čistem) gozdu

pa okuženo drevje podleže ali že prvi poškodbi, ali pa sledečim poškodbam, ki se pojavljajo vedno z veliko točnostjo ena za drugo. Glive, mrazovi, suše, vetrovi uničijo, kar je morebiti po mrčesu ostalo.

Povrnimo se zato nazaj k mešanim gozdovom, pustimo, da se po njih razrastejo listovci in iglavci raznih vrst in pomagajmo temu s sajenjem in setvijo raznega drevja.

Ali še drug primer: V legah, kjer je od nekdaj domovala jelka, so ljudje začeli saditi smreko in trebiti jelko. Kakor sta si obe drevesni vrsti zelo podobni, se je vendar pokazala med gospodarjenjem z eno in z drugo velika razlika. Smreke niso mogli več sekati prebiraje, kakor so bili navajeni pri hoji (jelki), ker so se sušile vse smreke, ki so bile od starejšega drevja premočno zasenčene. Smrekovega naraščaja zato ni mogoče naravno vzgojiti med starejšim drevjem, ker se prej posuši, preden je drugo drevje godno za sekanje. Od prebitalnega sekanja so zato morali preiti k sekanju na golo, kar ima najslabše posledice, tako za imovinsko stanje malega gozdnega posestnika, kakor tudi za gozd sam. Gola tla zgube mnogo na svoji rodovitnosti. Pogozdovanje je drago. Mladi nasadi se radi močno zaplevelijo in pletej je zopet draga. Veter napravi mnogo škode med smrekami, ki imajo plitvo korenino. Mrčes smreko posebno

rad in močno napada. Vseh teh poškodb prej v jelovju ni bilo, ker je bila jelka po naravi izbrana za ona tla, smreka pa jim je bila vsiljena po človeški nepremišljenosti.

Še slabše se je izkazala smreka tam, koder so jo posadili namesto prejšnjih hrastovih gozdov v ravnini. Že med mlajšim drevjem se je pokazalo mnogo rdeče gnilobe, pozneje pa so smreko napadli gosti roji male smrekove ose.

Koder so hoteli zamenjati smreko za prejšnji bor, se po večini niti prijala ni, ali pa je začela po krajši dobi hirati.

Zato ni posajati povsod, kjer je treba kako ploskev posaditi, edino le smreko. Dobro je treba preudariti, če za ono lego ni kako drugo gozdno drevo bolj primerno.

Naš mali posestnik je spremenil sliko gozda tudi na škodo domačega kostanja v prisojnem nizkem gričevju. Lepa stara kostanjeva drevesa je posekal. Kostanjevo listje, ki je prej izvrstno gnojilo in obsenčevalo tla, so kmalu odplavili nalivi. Sedaj raste tu pa tam nekaj zanikrnega borovja, resje in črne jagode pa na gosto pokrivajo tla, ki so od leta do leta bolj suha in prazna.

Iz navedenih primerov se dajo povzeti najnavadnejša pravila za zaščito gozda, pravila, ki jih naš gozdni lastnik tako pogosto pušča v nemar.

—u.

VINOGRAD

V mesecu avgustu je v vinogradu najvažnejše delo vršičkanje mladice. Vršičkanje ima namen, dati trti več zraka in sonca, da se spodnja očesa ojačajo, osušiti in ogreti zemljo ter preprečiti gnitje grozdja. Poskusi so dokazali, da je tudi pridelek pri vršičkanih trtah mnogo večji, kakor pri trtah, ki niso bile vršičkane.

Čas vršičkanja je v drugi polovici meseca avgusta, ko začnejo mladice zoreti, to je, ko postajajo rjave in so vršički ravni. Prej ne smemo vršičkati, ker bi sicer gornja očesa začela ponovno poganjati.

Le če so trte trpele močno po peronospori ali po toči, posebno pa, če so spodnji listi uničeni, ne vršičkamo ali pa le malo.

Ker je bilo letos precej deževja, ki je pospeševalo razvoj plevela, naj bi se v tem mesecu, in sicer po vršičkanju izvršila še ena kop v vinogradu. S to kopjo se odstrani plevel, ki izhlapeva mnogo vlage, zemlja se ogreje, zoritev grozdja se pospeši. Razen tega je nevarnost gnitja grozdja mnogo manjša.

V kleti ni drugega dela kakor dopolnjevanje sodov, ako je še vina. V tem mesecu je najvažnejše delo priprava kleti in posode za bližajočo se trgatav. Klet moramo dobro očistiti in vso posodo dobro oprati ter osušiti, da bo letošnji mošt ostal zdrav in da se mlado vino ne bo kvarilo.

*****

Zapomni si, vinogradnik!

Ko sem hodil po Primorskem, sem se vedno rad zaustavljaval po vinogradih, ko so pridni primorski vinogradniki obrezovali trsje. Včasih sem ugovarjal kakšnemu rezaču, da njegov način obrezovanja ni dober. Ob neki taki priložnosti me je spremljal odličen in duhovit strokovnjak, starec z lepo dolgo sivo brado. »Poglej, kako tista neroda obrezuje trte,« me opozori starec. Gledava in čez čas starec močno zavpije: »Hej, strigač, slabo režeš! Zapomni si za vselej, kaj ti bom sedaj povedal. Če napačno režeš, boš bore malo trgal; pomni, da trta ma škarjah godila«